

Ubeydullah-ı Ahrar Hazretleri

Ubeydullah-ı Ahrar hazretleri, Türkistan'ın büyük velilerindendir. Silsile-i aliyyenin on sekizincisidir. 1403 yılında Taşkent'te doğdu. 1490'da Semerkant'ta vefat etti. Kabri oradadır.

Doğumundan itibaren üstün halleri görüldü. Yüzünde öyle bir nur parlardı ki, görenler hayran kalıp, ona dua ederlerdi. Dilinden Allahü teâlânın ismi hiç düşmezdi. Dedesi de, âlim ve veli idi. Vefat edeceği sırada, torunları ile tek tek vedalaştı. Ubeydullah-ı Ahrar o zaman çok küçüktü. Onu görünce, kucağına aldı. Sarılarak ağladı ve şöyle dedi: "Ben, bunun büyük bir zat olduğu zaman hayatta olmam. Bu İslamiyet'e hizmet edecektir. Cihan padişahları bunun sözünü dinleyecekler" dedi.

Ubeydullah-ı Ahrâr hazretleri daha çocuk iken, üstün hâllere kavuşmuş olup, kerâmetleri görülüyordu. Kendisi şöyle anlatmıştır: "Mektebe gider, gelirdim. Gönlüm dâimâ Allahü teâlâ ile idi. Bir ân O'nu unutmaz, bir ân O'ndan gâfil olmazdım. Soğuk bir kış günü, kırılgan bir yerden geçerken ayağım çamura battı. Kurtulmaya çalışırken ayakkabım düştü. O sırada bir gaflet ârız oldu. Bu işle uğraşırken, Allahü teâlâyı anmaktan uzaklaştım hissine kapıldım. Karşıda köylü bir genç, çift sürüyordu; "Bak, şu genç bunca eziyet içinde Allah'ı düşünüyor da, sen, ayağını çamurdan kurtarmak gibi küçük bir uğraşma yüzünden O'nu nasıl unutursun?" diyerek, hüngür hüngür ağlamaya başladım. O zaman, herkesi kendim gibi her ân Allahü teâlâyı anar sanırdım. Bülûğ yaşına erişinceye kadar, Allahü teâlâdan gâfil olanlar bulunduğunu anıyamamıştım. Allahü teâlânın, herkesi, kendisini düşünmek, hatırlamak, unutmamak için yarattığını sanırdım. Sonradan anladım ki, Allahü teâlâdan gâfil olmamak, yalnız bâzı kullara mahsus ilâhî bir inâyet imiş. Ancak riyâzet ve nefis mücâdelesiyle elde edilebilir, hattâ bâzılarınca bununla bile elde edilemez bir keyfiyet imiş."

Küçük yaştan itibaren memleketi olan Taşkent'te ilim tahsîl eden Ubeydullah-ı Ahrâr, ilim tahsîlinden artan zamanda Allahü teâlâyı ibâdet etmek ve O'nun ismini anmakla geçirdi. Allahü teâlânın rızâsına kavuşmak için gayret etti.

Ubeydullah-ı Ahrâr, tasavvuf yolunda Yâkûb-i Çerhî hazretlerinin sohbetlerinde yükseldi. Kendisinden feyz alıp çok yüksek hâllere kavuştu. Ondandır icâzet (diploma) aldı. İnsanlara İslâmiyetin emir ve yasaklarını anlatmak üzere vedâlaşıp ayrılırken, hocası ona, râbîta şartını anlattı ve; "Bu yolu tâlim ederken dehşet hissi vermemeye dikkat et! Emâneti isteklilere ve istidâtlılara ulaştır!" buyurdu. Yâkûb-i Çerhî, talebesi Ubeydullah-ı Ahrâr hakkında şöyle buyurmuştur: "Bir talebe, bir büyüğün huzûruna gelince, Hâce Ubeydullah gibi gelmelidir. Kandili takmış, fitili ve yağın hazırlamış, onun yanması için sâdece bir ateş tutmak gerekecek."

Ubeydullah-ı Ahrâr hazretleri yirmi dokuz yaşında iken, ilim tahsîlini tamamlayıp, tasavvufta yüksek derecelere kavuşmuştur. Yirmi dokuz yaşından sonra memleketine dönüp, helâl kazanmak için zirâatle ve insanlara doğru yolu göstermekle meşgûl olmaya başladı. Kısa zamanda mahsûlleri o kadar bereketli oldu ki idâresi için vekil tâyin etti. 1300'den fazla çiftliği vardı. Herbirinde üç bin amele çalışırdı. Allahü teâlâ onun mahsûlüne öyle bir bereket verdi ki, her sene sekiz yüz bin batman zâhire uşr verirdi. Anbarlarına konulan mahsûl, her çıkardıklarında, koyduklarından fazla geliyordu. Bu hâli görenler, Ubeydullah-ı Ahrâr hazretlerine hayrân kalıp, daha çok bağlanıyorlardı. Kendisi bu husûsta; "Bizim malımız, fakîrler içindir. Bunca malın hassası işte bu noktadadır" buyurmuştur.

Ubeydullah-ı Ahrâr'ın torunu Hâce Muhammed Kâsım'dan şöyle nakledilmiştir: "Ubeydullah-ı Ahrâr hazretleri, bir Perşembe günü öğleden sonra, aniden atının hazırlanmasını istedi. Atı hazırlanınca, atına binip Semerkand'dan sür'atle çıktı. Talebelerinden bir kısmı da ona tâbi olup, ta'kib ettiler. Biraz yol aldıktan sonra, Semerkand'ın dışında bir yerde talebelerine; "Siz burada durunuz" buyurdu. Sonra atını

Abbâs Sahrası denilen sahraya doğru sürdü. Talebeleri arasında Mevlâna Şeyh adıyla tanınmış bir talebesi, bir müddet daha peşinden gidip ta'kib etmişti. Bu talebesi şöyle anlattı: “Hâce Ubeydüllah-i Ahrâr hazretleri ile sahraya vardığımızda, atını sağa sola sürmeye başladı. Sonra birdenbire gözden kayboldu.”

Ubeydüllah-i Ahrâr daha sonra evine döndüğünde, talebeleri nereye ve niçin gittiğini sorduklarında; “Türk Sultânı Sultan Muhammed Hân (Fâtih), kâfirlerle harbediyordu, benden yardım istedi. Ona yardım etmeye gittim. Allahü teâlânın izniyle gâlib geldi. Zafer kazanıldı” buyurdu.

Bu hâdiseyi nakleden ve Ubeydüllah-i Ahrâr hazretlerinin torunu olan Hâce Muhammed Kâsım, babası Hâce Abdülhâdî'nin şöyle anlattığını nakletmiştir: “Bilâd-ı rûm'a (Anadolu'ya) gittiğimde, Sultan Muhammed Fâtih Hân'ın oğlu Sultan Bâyezîd Hân, bana, babam Ubeydüllah-i Ahrâr'ın şeklini ve şemâlini ta'rîf etti ve “O zâtın beyaz bir atı var mı idi?” diye sordu. Ben de ta'rîf ettiği bu zâtın, babam Ubeydüllah-i Ahrâr olduğunu ve beyaz bir atının olup, ba'zan ona bindiğini söyledim. Bunun üzerine Sultan Bâyezîd Hân, bana şöyle anlattı: Babam Sultan Muhammed Fâtih Hân bana şöyle anlattı: “İstanbul'u fethetmek üzere savaştığım sırada, harbin en şiddetli bir ânında, Şeyh Ubeydüllah-i Ahrâr Semerkandî'nin imdâdına yetişmesini istedim. Şeklini ve şemâlini ta'rîf ederek, şu vasıfta ve şu şekilde ve beyaz bir at üzerinde bir zât yanıma geldi. “Korkma!” buyurdu. Ben de “Nasıl endişelenmeyeyim, küffâr çok” dedim. Ben böyle söyleyince, elbisesinin yeninden bakmamı söyledi. Baktım, büyük bir ordu gördüm, “İşte bu ordu ile sana yardıma geldim. Şimdi sen falan tepenin üzerine çık, üç defa kös vur ve orduna hücum emri ver” buyurdu. Emîrlerini aynen yerine getirdim. O da bana gösterdiği ordusuyla hücumla geçti. Böylece düşman hezimetle uğradı, İstanbul'un fetih işi gerçekleşti.”

Ömrünü İslâm dîninin emir ve yasaklarını öğrenmek, öğretmek, vâz ve nasihatlarıyla insanların kurtuluşuna vesîle olmakla geçiren Ubeydullah-ı Ahrâr hazretleri 1490 (H.895) senesi Rebîu'l-evvel ayının sonunda Cumâ günü vefat etti. Rabbim cümlemizi şefaatlerine nail eylesin.

Kaynak: İslam Alimleri Ansiklopedisi, Evliyalar Ansiklopedisi, dinimizislam.com